

У 2012 році «Кредитпромбанк» впровадив інноваційну технологію оцінки розміру подушки ліквідності банку на основі підходу "Грошовий потік під ризиком". Директор департаменту з управління фінансовими ризиками ПАТ «Кредитпромбанк» Ігор Владиславович Волошин люб'язно погодився поділитись з банківською спільнотою досвідом з впровадження цього проекту.

1. Ігорю Владиславовичу, в чому полягає основний принцип підходу "Грошовий потік під ризиком"?

Підхід «Грошовий потік під ризиком» дає змогу отримати оцінку з вибраним рівнем довіри найбільшого можливого відпливу грошових коштів, спричиненого банківськими ризиками, впродовж вибраного часового періоду. Цей підхід дає унікальну можливість оцінити та підсумувати вплив на загальну ліквідність банку різноманітних видів ризику – кредитного, депозитного, ринкового, операційного тощо. Хочеться підкреслити, що, якщо підхід «Вартість під ризиком» (VaR) орієнтований на оцінку впливу ризиків на зміну вартості фінансових інструментів, то підхід «Грошовий потік під ризиком» – на зміну грошових потоків, які ці фінансові інструменти генерують. Зауважимо, що підхід «Грошовий потік під ризиком» є змістовно багатшим, ніж підхід «Економічний капітал». Так, підхід «Економічний капітал» враховує вплив на капітал лише непередбачуваних збитків. На противагу, підхід «Грошовий потік під ризиком» враховує й отримання банком збитків, й негативні зміни в операційній, фінансовій та інвестиційній діяльності банку.

2. На ліквідність банку впливає якість управління всіма видами ризику (кредитним, ринковим, операційним тощо). Яким чином визначаються ризики, що мають найбільш суттєвий вплив на формування подушки ліквідності? Як цей вплив оцінюється?

Для того щоб визначити які ризики мають найбільш суттєвий вплив на формування подушки ліквідності, треба просто розрахувати "Грошові потоки під ризиком" (далі – CFaR) для кожного виду ризику, проранжувати отримані величини та визначити серед них (за величиною CFaR) найбільш суттєві. Тобто вплив і суттєвість оцінюється саме за величиною CFaR.

3. Які методи використовуються для розрахунку грошових потоків під ризиком?

Розрахунок CFaR подібний до розрахунку VaR. Тому можна використовувати такі ж самі статистичні методи: дельта-нормальний метод, метод історичного моделювання та метод Монте-Карло (статистичних випробувань).

Загальна процедура розрахунку буде такою. Спочатку знаходять розподіл грошових потоків на певному часовому горизонті (зазвичай вважають, що розподіл підпадає під дію нормального закону), вибирають рівень довіри та визначають із заданим рівнем довіри можливе відхилення грошового потоку від планового або очікуваного значення, що спричинене вибраним видом ризику.

4. Яку інформацію необхідно мати для використання цього методу ?

Необхідні для розрахунку дані визначаються тим видом ризику, який банк вважає для себе суттєвим. Наприклад, якщо суттєвим є ризик відпливу коштів з поточних рахунків, то треба мати історію залишків на поточних рахунках.

Якщо суттєвим є ризик відпливу коштів, пов'язаний з обслуговуванням кредитних ліній та овердрафтів – історію вибірки кредитних ліній та овердрафтів, обсяги позабалансових зобов'язань за ними.

Для оцінки відпливу коштів, спричиненого ризиком перевкладення (rollover risk) та кредитним ризиком потрібні більш детальні дані.

5. Які програмні засоби банк використовує при розрахунку подушки ліквідності?

Розрахунок подушки ліквідності здійснюють в програмному середовищі SAS, яке успішно працює в банку з 2007 р.

6. З якою періодичністю розраховується подушка ліквідності? Яким чином результати, отримані при розрахунках, використовуються при ухваленні управлінських рішень?

Періодичність оцінки залежить від стану ринку. Для стабільного стану доцільно переоцінку розміру подушки здійснювати один раз на місяць або навіть один раз на квартал. Якщо ринок неспокійний, частоту переоцінки треба збільшити до одного разу на 5-10 днів.

Управлінським рішенням є формування подушки ліквідності у необхідному розмірі. Основне питання полягає в правильному виборі набору високоліквідних активів.

7. Чи проводилось бек-тестування моделі? Які результати отримано?

Методологія розрахунків передбачає обов'язкове бек-тестування. Воно проводиться відповідно до принципу «світлофора», рекомендованого Базельським комітетом. Так, для бек-тестування використовують дані за період тривалістю 250 робочих днів. Якщо кількість порушень впродовж 250 робочих днів розрахованих граничних меж не перевищує 4, то модель знаходиться в «зеленій» зоні, тобто є адекватною. Наразі наші моделі є адекватними. Якщо модель перестає бути адекватною її корегують. Для цього є відповідні технології.

8. В чому переваги даної моделі?

Запропонований підхід до оцінки розміру подушки ліквідності дає змогу врахувати специфіку діяльності конкретного банку, підхопити особливості поведінки клієнтів саме цього банку, а не використовувати, наприклад, усереднені по банківській системі або по банківській групі показники чи норми формування подушки ліквідності, які використовують інші банки. Завдяки цьому ризику відпливу грошових коштів визначаються більш точно.

Крім того, цей підхід дає унікальну можливість інтегрувати в єдиному показнику «Грошовий потік під ризиком» вплив суттєвих ризиків на ліквідність банку.

9. Який економічний ефект банк отримав від впровадження нової технології?

Порівняно з традиційними підходами, новий підхід зазвичай дає значну економію в розмірі подушки, необхідної для покриття ризиків.

Наведу конкретний приклад. Так, для оцінки подушки ліквідності під кредитні лінії та овердрафти новий підхід дає порівняно з традиційним підходом економію розміру подушки 60%! При цьому варто ще раз підкреслити, що результати бек-тестування довели адекватність нашої моделі.

«Заощаджені» на формуванні подушки ліквідності грошові кошти спрямовуються в робочі активи. Якщо ці кошти працюють, наприклад, під 10%, тоді при відкритих лімітах в 600 млн. грн. банк має економічний ефект у розмірі 5,3 млн. грн. на рік.

Зауважу, що це питання фактично стосується внеску, який може внести ризик-підрозділ, у підвищення дохідності банку. Зважаючи на вищенаведений приклад, ризик-підрозділи банку не можна вважати виключно витратними. Вони можуть приносити банку реальні доходи.